

Araştırma Makalesi / Research Article

**YAVUZ AHMET'İN İBRAHİM'İ BEKLERKEN ADLI ÖYKÜ KİTABINDA EMPATİ,
İYİLİK VE İNSANİLİK**

Mahfuz ZARİÇ¹

Öz

Yavuz Ahmet (Koç), günümüz öykü ve roman yazarlarından. Onun 2018'de yayımlanan İbrahim'i Beklerken adlı öykü kitabında izlek ve kurgu açısından birbiriyle ilişkili dokuz öykü yer almaktadır. Modernden postmoderne öyküleyici anlatımın teknik imkânlarından yararlanan Yavuz Ahmet, yazarlık duruşu itibarıyla söz konusu kitabında çağına tanıklık ederken aydınlanan ve aydınlatan bir tutum sergiler. Kudüs Öyküleri alt başlığını taşıyan bu eserde, Yahudi, Hristiyan, Ermeni, Müslüman... çeşitli dinlere mensup Kudüs insanlarının günlük yaşantılarına ve insani zayıflıkları eşliğinde iç dünyalarına ayna tutulmuştur.

Farklı veya benzer şekilde telaffuz edilse de bazı insan ve mekân adlarının sonuçta aynı kökenden geldiği, aynı manayı taşıyıp aynı değerlere karşılık geldiğini gösteren yazar, öykü kişilerini iyilik ve insanlık ortak paydasında buluşturmuştur. Yavuz Ahmet, empati kurmak olarak adlandırabileceğimiz sorumlu aydın tavrını düşünce yazılarında da sergilemiş, ülke içinde ve dışında gündemde olan bazı insani sorunlara yer vermiştir.

Yazar, öykülerinde empati duygusunu uyandırabilmek içinse farklı dinlere; farklı yaş, cinsiyet ve meslek gruplarına mensup kişileri anlatıcı, yansıtıcı bilinç veya merkezî karakter olarak seçmiştir. Ev hanımından İsrail polisine, üniversite öğrencisinden duvar ustasına farklı kimliklere sahip öykü kişileri, genel olarak ötekileştirme eylemi içinde bulunmamışlardır. Karakterler, insani zayıflıkları ve erdemleriyle iyiliklerde bulunan duyarlı, hassas insanlar olarak öykülerde yer almışlardır.

Anahtar Kelimeler: Yavuz Ahmet, İbrahim'i Beklerken, tema, öykü

**EMPATHY, KINDNESS AND HUMANITY IN SHORT STORY BOOK NAMED
İBRAHİM'İ BEKLERKEN BY YAVUZ AHMET**

Abstract

Yavuz Ahmet Koç is one of the contemporary story and novel-writers. In his short story book, İbrahim'i Beklerken (Waiting for Abraham), published in 2018, there are nine interrelated stories in terms of theme and fiction. Utilizing the technical possibilities of narrative expression from modern to postmodern, Yavuz Ahmet, in terms of writing stance, exhibits a sensitive attitude that enlightens and gives ideas while witnessing his era in his book. In this work, which is subtitled "Jerusalem Stories", the daily lives and human weaknesses of people living in Jerusalem from different religions consisting of Jews, Christians, Armenians and Muslims are mirrored with their inner worlds.

The author, who shows that some human and place names come from the same origin, bears the same meanings and corresponds to the same values, even though they are pronounced whether differently or similarly, and brings the story characters together with the common denominator of goodness and humanity. Yavuz Ahmet also displays his responsible enlightened attitude, which we can call empathy in his writings of thought. He gives place some humanitarian problems on the agenda inside and outside the country.

In order to create a sense of empathy in his stories, the author chooses people from different religions, ages, genders and professions as narrators, reflective consciousness, or central characters. Story figures, who have different identities from housewife to Israeli police, from university student to bricklayer, in general do not take part in the act of othering. The characters are featured in the stories as sensitive peoples who do good with their human weaknesses and virtues.

Keywords: Yavuz Ahmet, İbrahim'i Beklerken, theme, story

¹ Doç. Dr., Batman Üniversitesi, mahfuzzaric@gmail.com, ORCID 0000-0003-0960-4807

Başvuru Tarihi (Received): 06.12.2020 **Kabul Tarihi** (Accepted): 25.10.2021

Giriş

Günümüz yazarlarından Yavuz Ahmet'in öyküleri 2007'den itibaren *Kaçak Yayın, Dergâh, Hece, Heceöykü, Türk Edebiyatı, Faryap, Post Öykü* gibi çeşitli edebiyat dergilerinde yayımlanmıştır. Yazarın bugüne kadar *Şehzade Mustafa* (2014), *Otuz Altıncı Yemin* (2015), *Azrail Menekşesi* (2016) adlı romanlarının yanı sıra *Pijama ve Kravat* (2016) ve *İbrahim'i Beklerken* adlı iki öykü kitabı yayımlanmıştır. *Kudüs Öyküleri* alt başlığını taşıyan *İbrahim'i Beklerken* adlı eserde de birbirine tematik ve kurgusal açıdan bağlı dokuz öykü yer almaktadır.

Hemen her yazar gibi “anlatma zorunluluğu” hâlini yaşayan öykücü, bir tür “yeniden kurup şekillendirme” edimi olan öykücülüğünde “sözcüklerin yüzlerce, binlerce yıllık kullanım değerleriyle” bütün yazarlar gibi “hem kişisel hem de toplumsal belleğin izini” (Karadeniz, 2000: 154, 155) eserlerinde sürmüştür. *İbrahim'i Beklerken* adlı eserindeki öykülerinde üstkurmaca, eşyaya kişilik verme, yazar olarak okuyucu ve öykü kişilerine seslenme gibi modern-postmodern yazım tekniklerini kullanan Yavuz Ahmet, yer yer mizaha ve şaşırtmaca üslubuna yer vermiştir. İfade kiplerini ve muhataplarını da yer yer değiştiren anlatıcı, bu uygulamalarıyla üslupta tekdüzeliği kırmaya çalışmıştır.

Yavuz Ahmet'e göre edebî metinler, okura sunulmuş birer davettir. Yazarlar, paylaşım açtığı eserleriyle okura nerede olduğunu sorar ve okuru, yalnız kavgalarına şahit olmaya, sessiz konuşmalarına kulak vermeye, birlikte rüyalara dalıp birlikte uyanmaya çağırırlar. (Koç, 2020: 1) “Bir roman ya çağına ışık tutar çağının insanlarını aydınlatır ya da çağına ayna tutar çağının insanlarından aydınlanır.” diyen Yavuz Ahmet, *İbrahim'i Beklerken* adlı öykü kitabındaki dokuz öyküde genel olarak “çağının insanından aydınlanma” tavrı içinde bulunmuştur.

Tanzimat kuşağı romanları, dönemin insanlarına nasıl olmaları gerektiğini anlatır, diyen Yavuz Ahmet, 2000 sonrası yazarlarının ise, yüzlerce yıl öncesine ilgi göstermesine rağmen, çağına tanıklık etmediğini ileri sürer. Yazara göre bu durum 80 ihtilalinin etkisiyle, kalemlerin içe kapanmasıyla başlamış olsa da asıl sorun günümüzde “bir tavra sahip” yazarların olmayışından kaynaklanmaktadır. Genel olarak yazarların “sanatçı, entelektüel ve aydın” tavrılarından birine sahip olduğunu, Ahmet Hamdi Tanpınar gibi bir isminse bu üç tavrı aynı anda sergileyebildiğini belirten Yavuz Ahmet, günümüz yazarlarının bu tavrı benimsenmekten ve bir şeyleri anlatmaktan ziyade, çok satmayı hedeflediklerini vurgular. Ona göre yazarlar, bilgiden ziyade fikir vermelidir. (Koç, 2013: 9-10)

Öykülerinde “Kudüs”ün nefes alıp veren reel insanının hikâyesini yazmaya” (Koç, 2020: 121), çağına tanıklık etmeye çalışan Yavuz Ahmet, düşünce yazılarında da dikkat çekici bazı sahneler aracılığıyla yakın tarihe ayna tutmuştur.² Yazar, “Anadolu Medeniyetleri ve Azrail” başlıklı yazısında insanlar arasında bulunmayan “eşitsizlik” ve kaçınılmaz son olan “ölüm” gerçeklerinden hareketle, postmodernist yeni tarihselci bir tutumla Hint fakirlerini, güney yarım kürenin siyahilerini, Somalili doğal rejim(!) içindeki anneleri hatırlatır. Yazara göre tarihte yazıyı bularak yalanlarını ilk defa kayıt altına aldıkları için değil; yazının anlattığı yalanın tarih bilimi önünde yegâne doğru sayılması dolayısıyla Sümerlerin medeniyet tarihindeki yeri farklıdır. Yavuz Ahmet, Frigyalılar gibi kimi medeniyetlerin insanı ölüm karşısında eşit saymamasını, dünya edebiyatında, Batı dışında Osmanlı, Çin, İran, Hindistan'ın adeta hiçbir şey yazmamış, ortaya bir

---

² Romancı Orhan Kemal'in babası Abdülkadir Kemali Bey üzerine kaleme aldığı bir yazısında, Abdülkadir Kemali Bey'in Kastamonu'da İstiklal Mahkemesi başkanı olduğu günlerde, verdiği kararlar sebep olduğu trajik bir olayı nakleder. O vakitlerde on üç at hırsızları çingene ve on üç asker kaçağı yakalanmıştır. Asker kaçaklarına verilen idam cezası yanlışlıkla at hırsızlarına uygulanmış ve on üç insan asılmıştır. Durum anlaşılınca da ertesi gün asker kaçakları idam edilmiştir. Bu olayla ilgili olarak gazeteci Çetin Altan, hatıralarında Kemali Bey'e “O yanlışlık nasıl oldu?” diye sorduğunu ve Kemali Bey'den “Öyle karışık günlerde bu tür bazı hatalar oluyordu” yanıtını aldığını söyler. (akt. Koç, 2014a: 53)

şey koymamış gibi algılanması durumlarını da okurların dikkatine sunar. (Koç, 2012b: 416-422)

Yazar, “Kapak Yazıları; Uzaklara Bakmak” başlıklı denemesinde, Mustafa Kutlu’nun *Şehir Mektupları* adlı eserinin kapak fotoğrafından hareketle kişi öyküleri kurgular. İlm-i kıyafet eşliğinde siyah-beyaz bir Ara Güler fotoğrafının öykülük okumasını yapar.³ Yavuz Ahmet, “Türk Romanında Erkek” başlıklı denemesinde empati dünyasına Kürtleri de dâhil eder.⁴

Yavuz Ahmet’in bu incelemeye konu olan *İbrahim'i Beklerken* adlı öykü kitabında kurgu için tercih ettiği mekânların yanı sıra öykü kişilerine seçtiği isimler de üç semavî dinin tarihsel hafızasında karşılığı bulunan Meryem, İbrahim, Havva gibi birleştirici isimlerdir. Yazar, bu öykülerinde, okurlarını farklı sorunları olan farklı dinsel kimliklere sahip insanlarla öncelikle bir tür empati yolculuğuna çıkarır; kişilerin zayıflık ve tuhaflıklarının yanı sıra iyiliklerini öne çıkarır; sonuçta onların, insanlık paydasındaki ortak yönlerine ışık tutar.

1. Empati

Yavuz Ahmet, sağlıklı ve kapsayıcı bir empati duygusu uyandırmak için pek çok farklı yola başvurur. Anlatıcıların veya merkezî kişilerin Yahudilik, Hristiyanlık, Ermenilik, Müslümanlık gibi farklı dinlere mensup kişilerden seçilmesi; şahıs kadrosunun şoför, inşaat işçisi, polis, öğrenci, ev kadını gibi farklı meslek, cinsiyet ve sosyal konumlara sahip bireylerden seçilmesi bu yollardan birkaçıdır.

Kitaba da isim olan “İbrahim'i Beklerken” adlı öykünün merkezî kişisi, içinden, birazdan sorgulaması gereken çocukluk arkadaşı Filistinli İbrahim’e karşı “Kanunlara göre biz düşmanınız İbrahim.” diye yakınan bir İsraili güvenlik görevlisidir. İbrahim, gözaltı görevlisi memurunun fotoğraf çekme cihazına kocaman bakan iki pörtlek mavi göz, kıvrıkcık sarı saçlarıyla poz vermiştir. Öykünün aynı zamanda anlatıcısı olan Yahudi Abraham ise zihnen 1993 yılı ile 2000’li yıllar arasında gidip gelmektedir. Bu süreçte kendisinin otistik sanılan üstün yetenekli bir çocuk olduğunu, geçen zaman içinde Körfez’de Irak’la Kuveyt’in birbirine girdiğini, Doğu ve Batı Almanya’nın birleştiğini, Türkiye Cumhurbaşkanı Turgut Özal’ın öldüğünü, dahası artık ikisinin de İbrahim olmakla Abraham olmak arasındaki farkı anlayacak kadar büyüdüğünü hatırlayacaktır.

Herkesle kolay iletişim kurmayı beceremeyen, anlamayı istemeyen Abraham, park arkadaşı İbrahim ile çocukluğunda gayet iyi arkadaşlık yapmıştır. Çocukluk arkadaşı Müslüman İbrahim, anne-babasının uzun zaman sonra kavuşabildiği “sonradan bulunan” bir evlattır. Babaannesinden sürekli masallar dinlemiş olan İbrahim, bir çalıyı sihirli bir lambaya, bir çiçeği deveye, bir yaprağı uçan bir halıya benzetmekte diğer çocuklara nazaran daha becerikli birisidir. (İB: 9)⁵ İkisinin hayallerinde, evlere dondurma dağıtan postacılar; sarı, beyaz, siyah gazoz akan çeşmeler, çikolata veren ağaçlar vardır. Bu iki arkadaş, hiç kavga etmeden mutlu bir ortak çocukluk dönemi yaşamıştır.

Yavuz Ahmet, ötekileştirme yapmaktan, ötekileştirici merkezî karakterleri öne çıkarmaktan bütün öykülerinde özellikle kaçınır. Çocuk Abraham’ın babası, vaktiyle İbrahim’le adaş olamayacaklarını söyleyen oğluna, gülerek “Ha Abraham ha İbrahim” (İB: 10) yanıtını vermiştir. Abraham’ın anne ve babası, oğullarının Müslüman bir babanın oğluyla arkadaşlık yapmasına ilk

³ Fotoğrafta sırtları objektife dönük üç kişi, ayakta Galata Köprüsü korkuluğuna dayanmış, bir yerlere bakmaktadır. Yavuz Ahmet, 2012 yılında, bu fotoğraf karesi ve öykü kitabı vesilesiyle sözü başka bir toplumsal soruna getirir. Başörtülü kızlarla empati kurup, üniversitelerin bilimsel çalışmalar yapmak yerine hâlâ kızların kılık kıyafetlerini tartıştığını, bir nevi sözde bilimsel bir ağızla onların dedikodularını yaptığını belirtir. (Koç, 2012a: 5, 6)

⁴ Asıl tartışma konusu, eril hâkimiyete rağmen edebiyat araştırmaları sahasında henüz “Türk Romanında Erkek” başlıklı bir tez çalışmasının ortaya konmayışı olan bu yazıda, bu başlığın orijinal bir fikir olacağı ironik bir üslupla ifade edilir. Yazar, akademik camiadaki intihal sorununa ve akademik yükselmelerde puanlama sisteminin sebep olduğu netlik sorununa da vurgu yapar. (Koç, 2014b; 10, 11)

⁵ İncelemede kitabın 1. baskısı esas alınmıştır.

andan itibaren ses çıkarmamış; aksine oğullarıyla İbrahim'e hediyeler ve şekerpare yollamıştır.

Geç konuşup yaşlılarına göre el becerilerinde geri olan, göz temasından kaçınıp iletişimde zayıf olan Abraham, iyileşmesinde de İbrahim'e pay verecek; içsesinde ona hitaben "Beni biraz da sen tedavi etmişsin. Ve ben iyi ki bir çocukluğu seni beklemeye vermişim." diyecek karakterdedir.

Yavuz Ahmet'in diğer öykülerinde olduğu gibi bu öykünün merkezî kişisi Abraham "duyarlı" oluşuyla da dikkatlere sunulur. Öykü anlatı zamanında, Abraham ve İbrahim'in "iyi insanlar" olan babaları artık hayatta değildir. Şoförlük yapan aile reislerini bir trafik kazasında kaybeden İbrahim'in ailesi, evlerini Gazze'ye taşımıştır. Abraham da yıllar sonra, arkadaşı İbrahim'i, esir bir protestocu olarak sorgulayacağı o sahneye kadar, bir daha görmemiştir.

Hatıralar, özellikle günlükler, edebî inceleme açısından, insanın iç dünyasının samimi belgeleri niteliğindedir. Abraham'ın babasından oğluna intikal etmiş 1993 tarihli bir günlük sayfasında da "Ne Abraham'ın Yahudiliği ne İbrahim'in Müslümanlığı... İkisi, parkta yalnız başlarına dolaşıp konuşurken dünya cennete benziyor." notu yer almaktadır.

"Arif'in Mısır" adlı öyküde Yahudi Simon, Müslüman Hasan'la empati kurar. İç içe geçmiş birkaç öyküden oluşan "Arif'in Mısır"nda "Filistin halkının Türk televizyon dizileri sayesinde Türkçeyi öğrenmeye başlaması, dünyanın her yerinde olduğu gibi orada da genç neslin sabır gerektiren işleri kısa sürede terk etmesi, genç kızların kulak okşayıcı aşk sözleri işitmek istese de aslında birer yuva kurmak istedikleri, iyi görünmelerine ve bazı iyi huylarına rağmen menfaat konusunda sonuçta insanların bencil olabileceği, dini nitelikli mekânlarda bile rant hırsıyla yapılaşmaya gidildiği" (İB: 63-71) gibi konulara yer verilir.

Öykücü, sözcüklerin sembol değerlerinden yararlanıp "mısır" bitkisi ile Arap-İsrail savaşında mağlup olan ülkelerden "Mısır" arasında çağrışımsal bir bağ oluşturur. Postmodern bir tutumla mısır koçanını ve park mekânını kişileştirip konuşuran öykücü, Hayfa'yı, El-Halil'i öykü mekânları olarak seçer.

Zor durum komiğinden trajikomiğe mizahın farklı hâllerine yer verilen bu öykünün kurgusunda aşka da yer verilir. Filistinli Muhammed Mehdi, kendisinden soğuyup nişanlanmaktan vazgeçen Emel adına, imamın oğlu Süha'ya cami imamını kandırarak kızın öldüğüne dair sala okutur. Gerçeklerden habersiz Süha, kızın ağabeylerinden dayak yer.

Diğer bir öykü kişisi Arif ise parkta mısır satıcısıdır ve onun dünyası sınırlardan, haritalardan, bayraklardan, tellerden, duvarlardan değil de mısır sevenlerle sevmeyenlerden ibarettir. Arif, müşterilerin bakışlarını celp etmek için de düzgün taneli ve gösterişli bir mısır koçanını "uğur" olduğu bahanesiyle mangalın kenarına asmıştır. Asıl maksadı ise mangaldaki bütün mısırların öyle iyi olduğu izlenimi uyandırmaktır. Arif, öte yandan yere atılan çekirdek kabuklarındaki tuzdan ötürü parktaki ağaçların üç beş yıla kalmadan kurumaya yüz tutacağına dair üzüntü duymaktadır.

Öykü kişilerinden Hasan Emir, bir zamanlar dostluk, ortaklık yaptığı Hayfalı Simon'a dişlerinin çoğunu kaptırır. Vaktiyle aralarındaki inanç farklılığını hiç dert etmemiş olan bu ikiliden Simon, okutup diş hekimi yaptığı oğlunun kimi zaman kendisini küçümsediğini fark edince geleneksel dişçiliğe soyunmuştur. Oğluna diş çekmenin değil de insan olmanın maharet olduğunu göstermeye karar veren Simon, çocukluk arkadaşı Hasan Emir'i tedaviye ikna etmiş; Simon, ağrıyan diş şu muydu, bu muydu derken Hasan Emir'in ağızdaki dişlerin yarısını çekmiştir. Böylece bu macera, Simon'un ilk ve son iş tecrübesi olmuştur.

Bu üzücü olaydan sonra mısır çiftçiliğine başlayan Simon, Arif'in mangalını süsleyecek mısır koçanının da yetiştiricisidir ve o mısır koçanına "De ki ona [Hasan Emir'e], maharet diş çekmek değil de diş dikmekmiş. Ben onun dişini çekeyim derken gönlünü çektim yerinden." (İB: 69) diyerek içini dökecektir.

Yavuz Ahmet bu öyküde, İslam'ın kutsal beldelerinden Mekke'deki otel furyası sorununa da temas eder ve vaktiyle Müslüman Hasan Emir'in Yahudi Simon'a hayret ve espri içinde şunları söylediğini kaydeder:

“Yahu Simon, iyi ki Kudüs'ümüzün başında sizinkiler var. Bizimkiler olsaydı Mescid-i Haram'ın etrafını lüks otellerle çevirirlerdi.” (İB: 67)

“Aram Usta” adlı öyküde yazar, empati kurulanlar kervanına, duvarcı ustanın düşünceleri sayesinde Ermenilerin yanı sıra toplumsal açıdan çoğu kez ötekileştirilen kadın cinsini de katar. Ayırıcılık ve birleştiricilik etkileri üzerinden duvarların poetiğinin yapıldığı bu öyküde, Rumların Ermenileri ötekileştirmesine de göndermede bulunulur.

“Aram Usta”da “acelecilik, denge, kurnazlık, gelenek, eski-yeni karşılaştırması, başkasının derdini anlama, hâlden anlama, terbiye, yangına alevle gitmemek ile duyarsızlık, okumuş-usta çatışması” (İB: 29-38) gibi pek çok konuya yer verilir. Öyküye adını veren Aram, bir zamanlar İstanbul'da da çalışmış ve ustalıktan taşeronluğa terfi etmiş bir Ermeni duvar ustasıdır. Baba hatta dede mesleğini sürdüren Aram Usta'ya göre ister bir mabette ister bir evde ister bir meyhanede olsun sonuçta bütün duvarlar “en mahrem anlarını örterek insanı daha çok insan” yapan unsurlardır.

Aram Usta, hayata ve mesleğe dair, ustalıkta aceleciliğin iyi olmadığını, iş aletlerinin namus mesabesinde olduğunu, işçilere ne çok yakın ne de uzak olunmaması gerektiğini, bir tür sabır işi olduğu için duvarcılığın aslında kadınlara daha çok yakışacağını ve insanın gizlisinin değil derdinin anlaşılması gerektiğini babasından öğrenmiştir.

Anlatı zamanında Kudüs'te “İsrail Hükümeti tarafından Müslüman mahalleleriyle Yahudi mahallelerini ayırmak için” (İB: 36) inşa edilen bir duvarın yapımına nezaret eden Aram Usta'nın işçilerinden biri, elinden düşürdüğü yeni nesil hassas teraziyi kırar. İşçiler, kırılan terazinin yenisini alması için o anda aşk belasına tutulmuş olan on yedi yaşındaki terbiyeli Abdullah'ı ustaya gönderirler. Böylece asıl kabahatli işçi, Aram Usta'nın azarlarından kurtulmuş olur. Bu noktada devreye giren anlatıcı “Kurnazlığın dini, dili, ırkı coğrafyası olmuyor.” (İB: 30) tespitinde bulunur.

İnşaat firmasının gözlüklü ve göbekli takımı olan mühendislerden, onların işçilerin tepesine dikilmesinden rahatsızlık duyan, Abdullah'ı da amansız bir hastalığa tutulmuş babasının isteği üzerine, yetiştirilmesi için işe almış olan Aram Usta, alet sandığından terazi yerine gönyeyi alan Abdullah'ın sakarlığını fark eder. Bu durumun sevdadan kaynaklandığını anlar. Vaktiyle kendisi de Barbara isimli bir Rum kızına tutulmuş, fakat sevdiğinin babasından “Benim Ermeni'ye verecek kızım yok!” (İB: 34) yanıtını almıştır.

Usta babasından, maharetin elden çok gönülde olduğunu öğrenmiş olan Aram Usta, Yahudi mahallesinden bir kız sevmiş olan Abdullah'ta umutsuzca, kendini görür. Aram Usta, beton duvarlarla birlikte imkânsız bir umut olan bu aşkın bütünüyle imkânsızlaştığını; aşkın gücünün, maalesef, Kudüs'te Müslüman bir oğlanla Yahudi bir kızı bir araya getirmeye yetmeyeceğini düşünür.

Bu öyküde Filistin, Kudüs, İsrail sorunu, aşka duvar ören siyasetçiler bağlamında indirgemeci bir tavırla ele alınır. Öykünün sonunda kendini savunan yazar-anlatıcı, “Yazarken benim de dilime dolanıyor ‘ama’lar, ‘mesele o kadar basit değilki’ler.” diyerek öz savunusunu yapar. Halisane niyetinin, “kanayan kazanın altına kalemiyle bir kor eklemek olmadığını” belirtir. (İB: 37, 38)

“Maria'nın Adımları”nda pek çok kesimle empati kurulur. Öykü kişilerinden Larissa, yetmişini geçmiş anneannesi Maria'yı anlamaya çalışır ve en sonunda onun yerine, oymuşçasına bir hac yolculuğuna çıkar. Geçirdiği bir kaza sonucu kırk iki yıldır belinden aşağı kısmı felçli olan Maria, bu öykünün ismi empatiyle özdeş kişisi, yerli bir tabirle söyleyecek olursak “başkasının derdiyle dertlenme hasleti” ile anılan kişisidir:

“Dünyanın her bir yerinde haksızlığa uğrayan, çile çeken, zulüm gören insanların yanına akıyla yürür. Acılarına kendince ortak olur. Afrika’da iç savaşta öldürülen bir kadının, Kolombiya’da annesiyle kurşuna dizilen çocuğun, Gazze’de özgür yumruklarına kelepçe takılmak istenen delikanlının yanı başında Maria’nın duaları vardır.” (İB: 74)

Bir önceki öykü “Arif’in Mısırı”nda öykücünün sanatçı-kurgucu kimliğini “hemen her şeyle her şey arasında ilgi kurabilen” (İB: 38) yeşil gözlü bir kızın gözyaşlarından yola çıkarak kanaviçe kasnaklarını, sokak kavgalarını, çiftçileri bir araya getirebilen Hasan Emir’in büyük oğlu temsil etmişti. “Maria’nın Adımları”nda ise üniversitede edebiyat eğitimi gören Larissa, öykücünün duygularına adeta tercüman olur:

“... Larissa, dünyanın dinler vasıtasıyla Cennet’e dönüşeceği umudunu çoktan yitirmiştir. Geçmişte nasılsa şimdi de Tanrı’nın sözleri yerine kendi hırslarına kapılan insanların, üstelik Tanrı sözlerini eylemlerine alet ederek savaşlar çıkardığına ve Cennet’ten bir emare olan dünyayı cehenneme çevirdiğine inanır. Bu dünyanın kurtuluşu ancak edebiyata ve Mariaların dualarına bağlıdır ona göre.” (İB: 74)

“Cennet Çeşmesi” adlı öyküde Osmanlı dönemine özlemini “Tarihin sustuğu/susturulduğu bir yerde geleceğe hangi umutları bırakacağız ki biz!” (İB: 62) sözleriyle dile getiren anlatıcı, Sultan Süleyman’ın buyruğu üzerine Kudüs’te inşa edilmiş bir çeşmeyi kurgunun merkezine alır. Üst kurmacada da yüzlerce yıl sonrasının hikâyecisi olarak, etrafını cennete çevirmesinden ötürü, tarihi çeşmeye bu adı kendisinin layık gördüğünü söyler.

Sultan’ın mimarları, İstanbul’dan gelen emir üzerine yine Müslüman’ıyla, Yahudi’siyle, Hristiyan’ıyla herkesin yararlanabileceği bir çeşme yapmak üzere fikir alışverişinde bulunur, bir arayış içine girerler. Bir kaç farklı öneri ortaya atılır ve her biri öneri için çekinceler sıralanır, arayış devam eder.

Mimarlardan biri, empati kurmayı salık verir. Arkadaşlarını, Sultan Süleyman olsalardı çeşmeyi nereye yaparlardı diye düşünmeye davet eder. Bir mimar, hiçbir yeri Sultan’ın beğenisine yakıştıramayınca “istişare” hatırlatması yapar ve der ki: “Sultan Süleyman olsaydı çeşmenin yerini kendi tayin etmez sorardı.” (İB: 57) Mimarlardan bir diğeri, çeşmeyi surların içine, mescitlerin yanına yapmayı önerir. İleride Müslüman olmayanların sur içine girmesinin haram olabileceği endişesiyle bu düşünceden vaz geçilir. Başka bir mimar, çeşmeyi, Lut Gölü’ne giderken hacıların konakladığı bir hanın kenarına yapmayı önerir. Bu öneri de gelecek nesillerin o tepenin Sultan’ın yaptırdığı çeşme sayesinde yemyeşil olduğunu unutacakları ihtimaliyle reddedilir. Çeşmenin mescidin batı tarafına yapılması tavsiye edilir. Bu öneriye de yaşlıca bir mimar karşı çıkar. Mescidin batı tarafının Yahudilerce ağlama duvarı olarak kullanıldığını, Sultan Selim’in bu kısmı çöplük olmaktan kurtardığını, bir yanda gözyaşı döken insanlar varken, çeşmeden su akmasının o insanların duasını hafife almak, onlarla alay etmek anlamına geleceğini hatırlatır. Bu öneriden de böylece vazgeçilir.

Çeşmenin yeri için Yahudilere, Hristiyanlara –olmadı- müneccimlere danışabileceklerini tartışan mimarlar, bir başka bilen, bir meçhul kişinin bulunması ihtimaliyle yollara düşerler. Bu yolculukta da insanların verdikleri cevapların daha çok menfaatleri doğrultusunda olduğuna şahitlik ederler. Umutlarını kestikleri bir anda ise çingirak seslerinden bir çobana ulaşırlar. Çobanın hakemliği de tabiatıyla hatırlara Hacerülesved’in yerine konması hususunda Hz. Peygamber’in hakem tayin edilmesini getirir.

Mimarların görüşünü sorduğu çoban, “Demek bu fakir çobanın Sultan Süleyman gibi düşünmesini de ister kader.” (İB: 60) yanıtını verir ve çeşmenin, o ân oturduğu yere yapılmasını önerir. “Çoban az sonra kalkacak. Yerse yerinde kalacak.” (İB: 61) diyen bilge çoban, buldukları çorak ve

cehennemden farksız yerlerin ancak bir çeşme ile cennete çevrilebileceğini belirtir. Öykücü, bu son ile “arayış” kavramının doğu tahkiyesine uygun izahını da yapar:

“Böyledir Zaten. Aranan, daima en son bulunur. Tüm o boşuna arayış, kaderin bir oyunuyla aslında doğru kişinin değerinin anlaşılması için yaptırılmıştır. (İB: 60)

“...Ya Da Havva” adlı öyküde Yahudi babanın Lila’sı, komşusu Müslüman Hüseyin için Leyla’dır. Hristiyan Amira için günahsız Meryem’dir. Öte yandan babası, bu rakip üç esnafı dost ettiği için de kızının adını yanlış koyduğunu, aslında adının kendilerine hayat verdiği için “Ava” olması gerektiğini söyler. Anlatıcı, sorunun üç semavi dinin mensuplarında değil de yöneticilerde, siyasilerde olduğu tezini bu öyküde “Henüz büyükler kendi kirlileriyle çocukların ruhlarını karartmayı beceremediklerinden...” (İB: 25) ifadeleriyle dile getirir.

“Bir Şikkel” adlı öyküde merkezî kişi Aaron, babası gibi Müslümanlara farklı bir gözle, empatiyle bakabilen bir karakterdir. Zeytin Dağı’nın karşı yamacındaki altın Kubbeli Cami’nin ve Mescid-i Aksa’nın Müslümanların cennet hayali ve arayışı olduğunu Aaron’a yıllar önce babası anlatmıştır. Aaron da babasının bu yorumunun belki ekmek peşine düşenin siyasetle işinin olmayacağından belki babasının siyasetçilere oldum olası pek güvenmemesinden belki de Arap arkadaşlarından kaynaklanmış olabileceğini düşünmüştür.

Filistin’deki, Kudüs’teki sorunun asıl kaynağı olarak sonuçta siyasilerin, politikacıların gösterildiği öykülerden birisi olan “Bir Şikkel”de, “Cennet annelerin ayakları altındadır.” hadisini hatırlatan ve öykü kişisiyle duyguda özdeşleşen anlatıcı, para alabildiği için sevinen çocuğun mutluluğunun da cennet olduğunu belirtir.

Anlatıcı, siyasileri eleştirerek “[İsrail devletince cennet vaatli mezar yeri satışından elde edilmiş] O milyonlar, çocukların mutlu, güvenle yaşayabileceği ve önyargısız bir dünyayı yaratmak için kullanılsaydı dünyanın kendisi bir Cennet olurdu zaten.” (İB: 47) çıkarımında bulunur. Öyküsünü günümüzde yaşanan Suriye trajedisine de İstanbul Necatibey’de dilenen bir anne ile bağlayan anlatıcı, öykünün sonunda yazar kimliğiyle “Annelerin ayaklarının bastığı her yer, cennettir. Ama çocukların mutluluğundan ve hayatından emin annelerin bastığı her yer...” (İB: 47) hatırlatmasında bulunur.

Öykücü, “Maria’nın Adımları” adlı öyküde, dünyayı cehenneme çevirme potansiyeline sahip Siyonist Yahudi inanışlarına dönük tenkitlerini, Larissa’nın Ortodoks Hristiyan Maria’yla özdeşleşerek yaptığı, Yahudilerin kıyametin orada yaşanacağına, Mehdi’nin orada ortaya çıkıp ölüleri dirilteceğine inandıkları Kidron Vadisi’nden geçen hac yolculuğu sayesinde dile getirir:

“[Larissa] Bu dünyanın herhangi bir yerini cehennem kabul etmeyi, kıyameti orda koparmayı bir Hristiyan olarak değil de insan olarak garip buldu. Cehennemi buraya taşımak isteyenlerin dünyayı cehenneme benzetmek de isteyeceklerinden, cehenneme döndüreceklerinden korktu. Kıyameti arzulayanlar, uyguladıkları siyasetle kıyameti zaten kendileri koparabilirdi belki de.” (İB: 76, 77)

Küresel ölçekte Yahudiler, Hristiyanlar ve Müslümanlar arasındaki problemlerin dayandırıldığı kutsal metinlere *İbrahim’i Beklerken*’deki öykülerinde hiç değinmeyen Yavuz Ahmet, din savaşları ile toprak hâkimiyeti arasında doğrudan bir bağ kurmaz. Filistin sorununda silahlı direniş gibi bir bahse de yer vermez. Bunun yerine ilim tahsil ederek, duvar örücü işgalcilerle mücadele etme, onlara direnme düşüncesi öne çıkarılır.

“Reşad’ın Oğlu” adlı öyküde, bu görüş, kocası İsrail tarafından öldürülmüş bir Filistinli anneye söylenir. Öykü merkezî kişisi Meryem, kocası Reşad’ın ardından yetim kalan Hasan’ının da babasının akıbetine uğramasından endişelenmektedir. Bir an için göremediği oğlu Hasan’ı aramaya çıkan anne, sokaktaki çocuklardan oğlunun yerini öğrenir. Telaşlı anne, Hasan’ı, cami duvarındaki şehit babasının resmini seyrederken bulur. Caminin duvarlarında sloganlar, ayetler,

yeminler yazılıdır. Duvara asılmış sekizinci siyah-beyaz erkek fotoğrafı, kocası Reşad'ındır. Annesi, yerden topladığı taşları ceplerine koyan Hasan'a "Ne yapacaksın o taşları?" diye sorar. Hasan, annesine "Babamı öldürenlere atacağım!" yanıtını verir.

Öykücü, dünyaya "Henan'ın Adımları"nda idealist üniversitesi öğrencisi Filistinli bir kızın gözlerinden bakar. Henan'ın öyküsü sayesinde Filistin sorununun bir açıdan toprak ve coğrafya sorununu olduğunu da gösterir. Henan, haritalama metodu dersinde, araç gereç sıkıntısı çeken fakültenin derme çatma tek ölçüm aletini, ayağının takılması sonucu yere düşürür; istemeden de olsa aletin mercecek camının kırılmasına neden olur.

İnsanlığın aslına, Filistin topraklarının da sahibine döneceği günün umuduyla okuyan; iyimserliğiyle, önyargıların ve ötekileştirmelerin eriyebileceğini düşleyen Henan, öyküde mücadelecı idealist Filistin kadınlarının bir temsilcisidir. Cihazın objektifinin çatlayan camı karşısında dersin hocası insafılı davransa da Henan, Filistin'in Fakülte'de okumaya çalışan güçlü kadınlarını düşünerek, vicdan azabı çeker.

Tek silahları olan ellerindeki taşlara alternatif olarak, özgürlük umudu ile okumak arasında bir bağ kuran Henan, aslında buldukları Beytullahim ile Kudüs arasına örülmüş duvardan mustarıptır. Çünkü merceğin camı ancak duvarın öte yanından temin edilebilmektedir. Ve kendisi Kudüslü olsa da duvarın mahrumiyet yakasında dünyaya gelmiştir. Duvarın öte yakasında olanların kendi taraflarına geçmesine bir engel olmamasına rağmen kendilerine geçiş izni verilmemektedir. Henan, kendilerini koca bir hapishanenin mahkûmu gibi hisseden insanların temsilcisidir.

Yazar, bu öyküde farklı bir açıdan duvarın poetiğini Ortadoğu özelinde de yapar:

"Yahudilerin ağlayışları duvarlarda susar, İsa'nın çilesi duvarlarda ağlar, Filistinli gençlerin parmakları, duvarlara çizdiği resimlerle özgürlüğü arar..." (İB: 51)

Anlatıcı, "Kadının gücünün, doğurduğu çocuk sayısına bakılarak belirlendiği bir toplumda" (İB: 50) Filistinlilerin esir hayatını ise onların polislerinin silahsız, İsrail askerinin eli silahlı nöbet tutuşuyla somutlaştırır. Anlatıcı, Filistin için özgürlük umudunu da zamanın mızıkçı siyasetçilerinde, kravatlı adamların görüşmelerinde ve kendisi gibi kaygısız yazarlarda değil Henan ve onun gibi cesur bakan Filistinli kızların adımlarında bulur.

2. İyilik

Yavuz Ahmet'in İbrahim'i Beklerken adlı öykü kitabında empatinin yanı sıra izleğe dönüştürülen diğer bir konu iyiliktir.

"Maria'nın Adımları"nda "her yere akıyla yürüdüğüne inanan Maria'nın, fiziksel olarak da gitmek istediği tek yer" (İB: 74) Kudüs'tür. İsa'nın çile yolculuğunu yaptığı yer olan Kudüs yolculuğunu, ileride onun yerine gerçekleştirecek Larissa'ya Maria'nın nasihati, pis boynuzlu İblis'in keyif çatmaması için "iyi" bir insan olmasıdır. Larissa'nın "Nasıl iyi insan olunur anneanne?" sorusuna ise Maria'nın yanıtı "Acının yanında olarak, haksızlığı yapmanın karşısında durarak... Çünkü bütün peygamberler böyle yapmış güzel kızım." (İB: 75) şeklindedir.

Larissa, Maria'nın ölüm haberini aldığı anda Petersburg'daki evlerinin balkonunda, semaveri hazırlayıp dizinin üzerine kalın bir battaniye örter. Babaannesi gibi akıyla bir yürüyüşe çıkar. Tanrı'nın yarattığı daha nice Mariaların olduğuna inandığı diyarlarda gezer. Yolculuğunda, karşılık ummadan meyveler veren iyi ağaçlar görür. İyi hayvanlar görür. Akıl yolcuğu bittiğinde Larissa, iyi olmak insan olmaktan üstündür temel tezine ulaşır:

"İnsanlık, bir bedenle görünüşten ibaretti sadece. Tanrı buyruğu olan iyiliğiye kutsal mekânları ayakta tutan her bir taş, bir hastanın iç organlarının sesini doktorun kulağına taşıyan bir stetoskop, bir yazarın insanlığa iyiliği hatırlatan kalemi de yapıyordu." (İB: 76)

Larissa, bir defasında orada tutuklandıklarını haberlerden öğrendiği Filistinli kadınlara üzülen Maria için, Mescid-i Aksa'ya da gitmek ister. Müslüman olmayanların oraya girişine izin verilmediğini gördüğünde de bu duruma şaşırır. O an Maria'nın, hiçbir mekânın bir insandan daha kutsal olamayacağı, düşüncesini hatırlar.

Maria, Yahudi olmasa da Ağlama Duvarı'nı, Müslüman olmasa da Burak Taşı'nı sırf taş yüklenen anlam insanlara ait olduğu için öpebilecek, öperken de bir Yahudi ya da Müslüman ne hissediyorsa aynı duyguları hissedebilecek birisidir. Larissa, tüm Hristiyan mezheplerinin ortak kilisesi olan ve anahtarı bir Müslüman Arap'ta bulunan Yeniden Diriliş Kilisesi'ni de bundan ötürü Maria'ya benzetir.

İslam kültüründeki İsrailiyat konusuna Miraç ve Kudüs bağlamında değinen öykücü, sağlı sollu dükkanlarla dolu olan Çile Yolu'nda Müslüman, Hristiyan, Yahudi ticaret erbabının, müşteri bekleyerek de olsa birlikte olabileceğini gösterir. Yaşanılan çağın kritiğini yapan anlatıcı, zulmün hâlâ var olduğunu, hakların yenilip insanın insana köle edilmeye çalışıldığını dahası hâlâ inançların yok sayıldığını zamanın bir ayıbı olarak hatırlar, hatırlatır.

Larissa birkaç adım da “siyasi gücün bu toprakların sahiplerine yönelik ihanetine karşı” atar. Son olarak Kudüs'le Beytüllahim'i ayıran duvarların arkasında tıpkı kendisi gibi duvarlara, yasaklara karşı olan, insanlığın mahkûm edildiği yere doğru yürüyen önceki öykü kahramanlarından Henan adlı bir başka “iyi” insanın de aynı şarkıyı hissettiğini düşünür.

Öykücü Yavuz Ahmet, Dante'nin günümüze kadar ne tür değişikliklerle geldiği tartışmalı olan (Karakoç, 2011: 25, 26; 35-50) *İlahi Komedya* adlı eserinde, İtalyan şairin Hz. Peygamber'i ve Hz. Ali'yi cehennemde göstermesine duyduğu kızgınlığı, Maria'nın hac halkındaki düşünceleri vasıtasıyla dile getirir:

“Maria, Tanrı'nın evi kabul edilen her bir mekânın ancak misafirinin olacağını söylerdi. Tanrı mekânına turistik bir geziyi ancak Dante gibi şarlatanlar yaparmış.” (İB: 76)

“İbrahim'i Beklerken” adlı öyküde Komiser Abraham, kaybettiği babasını, Abraham-İbrahim farkını kavramının verdiği hüznü anıp ağlarken içinden “En çok da birazdan, sen şu kapının ardından ellerinde kelepçelerle girdiğinde, oynamam gereken role ağlıyorum.” (İB: 12) diyecektir. Abraham, iç sesinde dönemin İsrail devlet başkanını da deli olarak anar. “Seninle biz hâlâ arkadaşız İbrahim” diyen polis Abraham için, işgale karşı intifadacı bir yürüyüşçü olan arkadaşı, kendisine insan olduğunu, Tanrı'yı, cenneti ve iyiliği hatırlatan birisidir.

3. İnsanilik

Yavuz Ahmet öykülerinde izlekştirilen konulardan birisi de insaniliktir. İnsani zayıflık ve yüceliklerin ortak payda yapıldığı öykülerden “...Ya Da Havva”da anlatıcı, bir Yahudi, bir Hristiyan ve bir Müslümanı çocuk sevgisi duygusunda buluşturur. Kitaptaki diğer öyküler gibi mekânı Kudüs, Filistin olan “...Ya Da Havva”da yazar, okurları Kidron Vadisi, Şam Kapısı, Hıttı Kapısı, Kutsal Kabir Kilisesi, Ağlama Duvarı, Süleyman Çeşmesi, Sion Tepesi, Zeytin Dağı, Ömer Camii, Ermeni Mahallesi gibi kutsal manalar yüklenmiş mekânlardan oluşan taş duvarlı, avlulu, sokak evleriyle dikkat çeken Kudüs coğrafyasında adeta seyahate çıkarır. O coğrafya hakkında bilgiler verdiği okurları, aynı zamanda binlerce yıllık tebliğ, uyarı, ticaret ve çatışma sahası da olan kadim beldelerin insanlarıyla tanıştırır.

Yaves, Amira ve Hüseyin aynı yaratıcıya farklı adlarla inanan, dükkânları bitişik üç esnaftır. Bu karakterler, dinî geleneklerle de şekillenmiş, uç noktadaki cimrilik ve cömertlik huylarıyla dikkat çekerler. Hayatlarındaki en önemli mekân işyerleri olan bu üçlü, anlatı zamanında eski huylarının aksine, dini motivasyonlarıyla bir umut peşinde dükkânlarını açık bırakıp saatlerce şehirde bazı hayır-hurafe işleriyle meşgul olmaktadır.

Yaves'i bir tüccar olarak yetiştirmek isteyen annesi vaktiyle ona, ninnilerinde bile -sonunu değiştirerek- "Benim oğlum esans almış, satıp da bitirmiş." (İB: 22) demiştir. Bu ninnilerdeki tekkeler, tespihler, gülyaçları bu ticarete satıcının Yahudi, alıcının ise Müslüman olduğunun göstergeleridir. O kadim coğrafyada mekânların isimlendirilmesi dinlere göre farklılık gösterse de bazen karıştırarak aynı sokağa Yahudi Yaves, "Şeyh Cerrah", Müslüman Hüseyin "Şimon Hatzedik" demekte, Hristiyan Amira ise "Rehavia"yı "Talbiya" diye anmaktadır.

Birlikte yaşamının hem de huzur içinde mümkün olduğunun gösterildiği bu öyküde "dini, diyaneti, ibadeti bütün Hüseyin", varlıklı olup hacca gitmek zorunda kalmamak için, her üç beş yılda bir sermayesini, paralarına sadık kalmayacak adamlara borç vermiş. Çayı tek şekerli içen Hüseyin, çaycıdan her seferinde üç şeker ister, iki şekerî kâr saydığından sabahtan akşama çay söylenip durmuş. Aynı Hüseyin, bir akşam mescitten çıkanların hepsine çay ısmarlayacaktır.

Amira, dükkânı boş kalmasın diye, günah çıkarmak üzere papaza gitmemek için günah işlemekten sakınırmış. Manav tezgâhından tek bir üzüm tanesini dahi bedavaya aldırmayan Amira, günü gelince koca iki poşet elmayı kendi elleriyle çocuklara dağıtacaktır.

Yaves, "Terleyince tuz kaybediliyormuş, biz bu tuzu parayla aldık." ilkesinden hareketle, yaz kış klimanın dibinden ayrılmazmış. Hüseyin, Yaves'i "geniş geniş, bol bol nefes alıp az az verdiği için şişman olduğuna" inandırılmış. (İB: 23) Aynı Yaves, bir Cuma çıkışı Hitta Kapısı önünde Mescid-i Akşa'dan çıkanlara lokum dağıtmaya kalkışacaktır.

Üç arkadaşın bütün bu sayılan nihai hayırları yapmalarının sebebi ise Yaves'in Lila adlı kızının evlendikten sonra çocuğunun olmamasıdır.

Yazar, öyküsünde din farkını meslek farkı ile sembolize ederken, öte yandan aralarındaki eski rekabetin, düşmanlığın nedeninin din farkından kaynaklanmadığını, aynı dini paylaşmış olsalar da hiçbir şeyin değişmeyeceğini özellikle vurgular. "Bu tamamen yetiştirildikleri rekabetçi esnaflık anlayışından geliyordu." (İB: 24) diyen anlatıcı, politikanın, dindarlık anlayışının dine, dolayısıyla toplumlara hâkimiyetini ortaya koymaya çalışır. Farklı göründükleri ve farklı oldukları kadar aslında üç semavi dinin mensuplarının benzer hatta aynı olduğunu ise anlatıcı, "Lila" ismi üzerinden göstermeye çalışır.

Üç dost, Lila'nın çocuğunun olabilmesi için Ermeni Mahallesi'nin duvarlarındaki kazınmış boyayı, Kidron Vadisi'nden alınmış toprakla kaynatıp Musa Peygamber için yaptırılmış caminin girişindeki hurmanın altında geniş getiren deveye içirir. Ve daha başka nice tuhafliklar yapar.

Bu öykünün anlatıcısı, hâkim bakış açısını değiştirip yazar kimliğiyle konuştuğu kısımda, diğer birkaç öyküde olduğu gibi bu öyküyü kurgularken, o mekânlarda hazır bulunduğunu söyler.

Anlatıcı, "Annem, ikinci namazını kılmak için camide." (İB: 27) demekle de kendisini inanç itibarıyla konumlandırır. Az sonra duyacağı kilise çanlarının ruhuna bir dinginlik verdiğini belirtir. Yazarlık hedefi ve anlayışının da ezan ve çan seslerinin iç içe geçtiği o şehirde insanlık hikâyeleri kaleme almak olduğunu; o hikâyeler uğruna camilerde, kiliselerde, sinagoglarda hatta Ağlama Duvarı önünde gözyaşı dökmeye hazır olduğunu ifade eder.

Postmodern duruşa insani, İslami didaktik bir duyarlık da ilave eden anlatıcının dikkatini üstkurmacada o anda dükkânının önünde tavla oynayan üç ihtiyar çekmiştir. Küçük bir kız çocuğu ile üç ihtiyar arasında geçen ve Arapça mı İbranice mi olduğu seçilemeyen diyaloglardan hareketle anlatıcı, gerçek sevginin gücünün bütün dillerde aynı olduğu sonucuna varmış; ihtiyarların kelimelerinin arasından anlatıcının kulağı "Ava" ya da "Havva" sözcüğünü çekip çıkarmıştır.

Yazar, bu öyküsünde iyilik yapan insan profillerine, üç farklı dine mensup öykü kişilerinin -bir çocuk etrafında şekillenen samimi dostluklarına karşın- işlerinde ve ticaretlerinde ne gibi insani hâller içinde bulduklarını özellikle gözler önüne serer. Dükkânlarında farklı mallar satıyor olsalar da Yaves, Hüseyin'in şekerlerini kötüler. Hüseyin ise Amira'nın bozuk sebzelerinin tüm

sokağı kokuttuğunu bağıra bağıra söyler. Amira, Yaves'in tespihlerinin sahte olduğunu bilimum hacıya duyurur. Haşarı bir çocuk olan Lila, Yaves'in her biri "en hakiki Çin yapımı sahte porselenlerini" (İB: 26) kırar.

"Bir Şikkel" adlı öyküde, Yahudilerin güvenli Sırat Köprüsü geçişi yani cennet vaatli mezar yeri satışı eleştirilir. Yahudi inanışına göre Zeytin Dağı yamacına kurulu mezarlarda yatanlar, kıyamet ve haşır sonrasında Kidron Vadisi ile ayrılmış karşı yamaçtaki Süleyman Mabedi yerine kurulacak olan cennete, buraya kurulacak Sırat Köprüsü'nden cehenneme düşmeden geçebileceklerdir. Bu vaatten ötürü de Zeytin Dağı yamacındaki mezar yerleri milyon dolarlara satılmaktadır.

Bu öykünün anlatıcısının kendisiyle empati kurduğu merkezî kişisi, babasına orada bir mezar yeri ayarlamayı düşleyen bir araç tamircisi Aaron'dur. Genç Aaron, okuyup doktor olamadığı ve şoför babasına milyon dolarlık bir mezar yeri alamadığı için mustarıptır. Bir yandan da zenginlerin iki dünya saadetini garanti etmiş olmalarını sorgulayan Aaron, ölüm döşeğindeki babasını düşünerek, asıl, ömrünü ailesine feda etmişlerin, cennete ulaştıran Kıyamet Yürüyüşü'nü hak ettiği sonucuna varmaktadır.

Reel politikte İsrail için 'Kur devleti, al Cennet'i' demek olan bu ticaret, Yahudiler içinse bir sömürü aracına dönüşmüştür. Fedakâr babası gibi annesinin de aslında haksızlığa uğradığını düşünen Aaron, uzun yollara çıkmış bir kocanın yokluğunda, üç çocuğunu neredeyse tek başına büyütmüş bir annenin emeğinin adının "ev hanımı" olmasını da kabullenemez. Bu dünyada zaten cenneti yaşayan insanlara karşın, ilahi adalet gereği, cennetin öbür tarafta fakir insanların olması gerektiğini düşünür.

Öykücü, sıradan Müslüman ve Yahudi aile yapılarının da birbirinden pek farklı olmadığını göstermek için, Aaron ailesinde gerçek dindarlık vazifesinin bir tek Aaron'un annesi tarafından icra edildiğini vurgular. Aaron, ailesini düşünürken, kara kuru bir Arap çocuk, ısrarla "Abbi. Bir Şikkel Abbi!" (İB: 42) diye ondan yardım diler. İlk çocuktan kaçınan Aaron, sonunda Tanrı'nın özellikle çobanları peygamber seçtiğini, babaların da birer koruyucu çoban sayılması gerektiğini düşünüp "Bir çocuğu sevince Tanrı'yı daha çok sevdiğini, ona daha yaklaştığını" hisseder ve cebindeki tüm bozuklukları çıkarır, çocuğa verir. Kara gözleri kocaman açılan, kara dudakları, mutlulukla aralanan çocuk "Anne Şikkel' Şikkel anne!" diyerek koşup uzaklaşır. (İB: 46)

4. Sonuç

Günümüz öykü ve roman yazarlarından Yavuz Ahmet'in *İbrahim'i Beklerken* adlı öykü kitabında yer alan dokuz öyküde mekân olarak yirminci asrın sonu ve yirmi birinci asrın başındaki Kudüs'e yer verilmiştir. Kudüs'teki farklı etnik ve dini topluluklara mensup kişiler bu öykülerde genel olarak insani açıdan ele alınmıştır. Ötekileştirmeden özellikle kaçınılan bu öykülerde izleğe dönüştürülen temel konular empati iyilik ve insaniliktir. Öykü kişileri, insani zayıflık ve sınırlılıklarına rağmen sonuçta iyiliksever, duyarlı ve başkasının sevinciyle sevinebilen kişilerden seçilmiştir. Öykü kişilerine seçilen Meryem, İbrahim, Havva gibi isimler de semavi dinler arasında ayrıştırıcı değil birleştirici isimlerdir.

Öykücü, anlatıcılarını ve merkezî kişilerini Yahudi, Hristiyan, Ermeni, Müslüman gibi farklı dinî aidiyetlerden seçmiş; böylece okuyucuların farklı dinlere mensup insanlarla empati kurabilmesine imkân sağlamıştır. Bu manada "İbrahim'i Beklerken" adlı öyküde anlatıcı ve merkezî kişi olarak Yahudi Abraham'a, "Aram Usta"da Ermeni Aram'a, "Arif'in Mısırı"nda Müslüman Hasan'a yer verilmiştir. Gerek öykü kurgularında gerekse diyaloglarda bu farklı dinlere mensup karakterler, birbirleri aleyhinde veya çatışma içinde de bulunmamışlardır. Aksine iyi komşuluk ve ticaret ilişkileri içinde öykülenmişlerdir.

Yavuz Ahmet'in *İbrahim'i Beklerden* adlı eserindeki öykülerde empati kurma durumu, farklı din mensupları ile sınırlı tutulmamıştır. Bu öykülerde farklı kuşaklar ve ötekileştirilen kimi topluluklar açısından da empatiye yer verilmiştir. Bu manada yüzyıllar öncesine gidilen "Cennet

Çeşmesi”nde, bir bilene sorma yolculuğunda, öykü kişileri birbirlerini Süleyman padişahla empatiye davet ederler. Okuyucular, “Reşad’ın Oğlu” adlı öyküde eşini kaybetmiş bir Filistinli anneyle, “Henan’ın Adımları”nda bağımsızlık yolunda okumanın önemini kavramış Filistinli idealist bir genç kızla, “Aram Usta”da kendi devletleri tarafından cennete açılan mezar vaadiyle sömürülen bir Yahudiyle duygudaşlığa davet edilir.

Kudüs mozaiğini oluşturan farklı dinlerdeki komşular, “...Ya Da Havva” adlı öyküde insani zaaf ve zayıflıklarıyla, çocuk ve insan sevgisi etrafında bir araya getirilir. Kudüs coğrafyasındaki sorunların asıl kaynağı olarak genellikle yöneticiler, politikacılar ve siyasilerin gösterildiği bu öykülerde direniş yolu olarak da sadece okumak, ilim tahsil etmek düşüncesi öne çıkarılmıştır.

Kaynakça

- Karadeniz, A.(2000). Anlatma zorunluluğu. *Hece Dergisi* [Türk Öykücülüğü Özel Sayısı], 46/47, 154-156.
- Karakoç, S. (2011). *Edebiyat yazıları III - Eğik ehramlar*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Koç, C. O. (2020). İbrahim'i beklerken/Kudüs öykülerinde insana yaklaşım. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 114-124.
- Koç, Y. A. (2012a). Kapak yazıları: Uzaklara bakmasını bilmek. *Hece Dergisi*, 190, 5-6.
- Koç, Y. A. (2012b). Anadolu medeniyeti ve Azrail. *Hece Dergisi* [Medeniyet Özel Sayısı], 186/187/188, 416-422.
- Koç, Y. A. (2013). Tarihi romanın geleceğe ihaneti üzerine. *Hece Dergisi*, 196, 8-10.
- Koç, Y. A.(2014a). Abdülkadir Kemali Bey ve Ahali Fırkası. *Hece Dergisi* [Bereketli Toprakların Yazarı Orhan Kemal Özel Sayısı], 205, 49-58.
- Koç, Y. A. (2014b). Türk romanında erkek. *Hece Öykü Dergisi*, 61, 10-12.
- Koç, Y. A. (2018). *İbrahim'i beklerken*. Ankara: Pruva Yayınları.
- Koç, Y. A. (2020). *Buradayız Hüseyin Su. Sessiz ve Derin: Hüseyin Su Kitabı*. Ankara: Akademisyen Kitabevi.